

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אינגרן:

לשנה 7.—
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8.—

ביתר הארצות:

לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

ברכת מדים 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני כתרם
אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא

רק יש מקומו החדש, כ"א גם שם

מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולארמיניוסמרצה

„HAMICPE“ Kraków,

(בחוק לארץ לחוביק: Oesterreich)

ב"פ: רחוב סעבאסטיאן 32

Kraków, 29 Grudnia 1911.

גליון נב.

קראתא, ח' שנת פ' וניש הרע"ב.

הדהיה והבנה, ולולא הם יעמדו לה, כבר היתה נמה
היום דומם בתהום הנשיה, אז לא היינו צריכים ורשאים
לסבול כל-כך בגללה. אם אפשר לנו להשמד, אין לה
זכות הקיום בתוך תנאים כאלה, שגזולים ממנו במעט
את האוויר לנשימה בעד החזיקנו בה. אבל הרבר איננו
בן. רק פתיות מנוכחה היא להחליט, כי חרבר המרושה,
שעופפה תמיד על היהדות והרבתה פציעה לאין מרפא,
היתה לה לכרוב סוכך, למחסה עזו מפני הגויעה. היוכל
נמר שוסק וצמא לדם לשמור את הכבושה הדלה משני
המות? שנאת העמים, שהתפרצה תמיד בדמות תאות
השמדה פראית בהרב ובאש, לא יכלה בשום אופן
לשמור על כיום מורשת אבותינו, אלא הועילה עוד
להותה להתמוטט ולהתרופף, להתכנס ולהצטמצם
בחוג צר של מאמינים מתי מספר, ללכת הלך ודל,
עד כי באמת ארכה לה הסכנה לגוע לעבור מן העולם.
מי ימנה מספר לכל ההמונים המרובים, אשר באלפי
שנות גדולתנו פנו ערך לעמם והסתפחו במחנה מנדינו,
למען מצאו חן בעינידם ולהשיג מידם איזו טובת-הנאה,
שבתור יהודים לא היו משיגים אותה? מי ידע מספר
לכל אלפי הרבבות, שבחרב מלאה דם ובמוראים גדולים
אנסום להתכחש לדתם ולהחיש מפלט להם תחת כנפי
הנצרות, ואבדו לנו לנצח? מי יוכל להביא בחשבון
את רבבות הגבורים הקדושים בכל דור ודור, שהקריבו
את נפשם על מזבח דתם ותורתם, ואשר שפכו את
דם כמים בראש כל חוצות בעד כל הקדוש ויקר
לנו?

נפשי, בלי כל הבלטה של בוז ושנאה כבושה כלפי
קיומה, לא היתה זו עוצרת כה להחזיק מעמד במשך
שנים רבות בליכך על אדמת נבה, בין דתות
אחרות, שעמים אחרים גדולים ועצומים מסתופפים
בצלן ונושאים את דגלן ביד רמה; לולא
ההכנעה והרדיפות לא היה מתנוסס היום על ראש
הנהרות זר-דפני נאדר ישל נצחון נשגב וכביר, אשר
אין דגמתו, ולא היו עוד לא יהדות ולא שאלת
היהודים עם תולדותיה ותולדות תולדותיה, כי לא-
לאט היינו מתמרבים אל העמים ונבלעים בתוכם
בנעיות, בלי מאבקי גסיסה ובאין קורא תגר ומוחה.
כי רק מעשי הכפיה מצד העמים להעבירנו על דתנו
הולידו בקרבנו את רגש ההתנגדות להם ולכל קניני
תרבותם ואת ההחלטה החזקה להחזיק בכל אשר לנו
בכל עזו, בסיבות-ערף, אשר שלהבות אש ונחלי דם
רק מוסיפים לה עוד אמן ביתר שאת. ומה נפלא
הרבה, כי אע"פ שדעה זו כבר הובעה בקרבנו פעמים
אין מספר והדה נשמע לא אחת גם בעתונותנו הלאומית
לכל גוניה, לא התעורר עוד כמדומה אף איש אחד
למפחה על פניה, כאלו כלנו הננו תמימי דעות בזה,
כי מקור חיי היהדות הוא אמנם רק בשנאת העמים
אליה, וכשתהדל השנאה תרד גם היא מעל כמת
החיים ותעלם.

צריך להכות את הדעה הזאת על קרקדה, היא
מטיחה חרפה על היהדות, שוללת את נצחיותה ובשקר
יסודה. אם נניח כי היהדות מתקיימת באמת רק בסבת

מקרב הלב מגישים יצחק הורוויץ ואשתו
בברצנפאלו במיזם לגיסם הרב הגביר פאר היחוס מר
יוסף רוזנקרנץ ולכל ב"ב ולווג הצעיר לחתונתו. מיזם
לכל המשפחה.

הגנו מכעים בזה ברכתנו לירידינו האהוב החרף
מר יצחק אייזיק בלומברג [מסנדובה-וישניא להתונתו
עב"ג מרת לאה ברונר מלובטשוב.

משה ל ברמן, זאב קאמרמן, זאב שטיינה, שמעון ראאב,
דוב ראזען, מרדכי יונה ווינה, דוד בירן, צבי וורקה,
שמואל שושנים, דוד רייך.

דבר נחוי.

מאת אלה מכותמי "המצפה" שקבלו
שטרי פקדון (ערלאגשיינע) נבקש
שיודרו במשלוח הכסף ולא להשמיט
את הדבר.

נצח ישראל.

פעמים רבות כבר שמענו את הדעה, כי לולא
היתה היהדות בגולה מתנגשת בכחות-דהיה עצומים,
שרתחרו להצמיחה, אלו היו העמים ישגלתה ביניהם
מסבירים לה פנים, או למצער מתיחסים אליה בשוויון-

פיריטון

חלום.

עמף אותי חלום פה נעים בגנפיו הפזחכות,
נשא אותי הלאה, הלאה עד לארץ אבות.

מקם לפני עיני רוחי — הלבנון עם ארזיו;
קחש לי את שיר הירדן, ספר לי את רזיו.

הראני יפי הדרים, צנרי עד וסלעים,
מתח גם מעל לראשי שמי מזרח גפלאים.

עזב עם המדומי שחר גפשי הצוחלה
ואור הקר החזיר אותי לעולם של אפלה.

א. ל.

באין לב.

כרקטריסטיקה.

מאת נתן נטע סאמועלי.

אין לך דבר בתבל, אשר אין לו תשלומים.
גם לחסרון אברים, כמו ידיים, רגלים, שנים וכיוצא
בהן ימצאו לו האדם כונים, המטלאים את מקומם.
המלואים האלה אמנם רק מכונות הם ובה אין להם
להשתמש בהם לצרכי החיים, אך על-כל-פנים מסוגלים

והם חיים עם נשיהם ומשם במצור ובמצוק...
מיד נתרצה להם ובשחוק-רצון, המוכן תמיד על
שפתיו לעת כזאת, הוא נותן להם את הכמתה, כי
ישתדל בכל מה דאפשר, לעשות דבר מה לטובתם.
ואמנם לחצאין הוא מקיים את דברו, בלומר
הוא משתדל בשבילם, אך לא לטובתם, כי-אם לרעתם.
הוא מראה ומוכיח, כי השכר הקצוב להם עד עתה,
לא בלבד כי ישפיק להם די צרכם, אך עוד יש בו
יותר ועודף, ומותר ועודף מוליכים את האדם על
דרך לא טוב, מוציאים אותו מידי חובתו, עושים אותו
לעצל ולרשלן — ובכך עצמו אמונה לטובת הפקידים,
כי לא ישימו ראשי העדה את לבם אל שאלתם.
יחזיקו הפקידים האלה טובה לעצמם, כי לא נגרע
משכרם..

ובהתאסף אחרי כן הפקידים אצלו, לבקש רחמים
ממנו, להראות להם כי חיים הם חיי עוני, אז הוא משיב
להם בחלקות ובשחוק רצון כדרכו תמיד, כי רק את
טובתם הוא דורש, כי די השכר הקצוב להם לאכול
לשבעה, לא ארוחות שמנות, אבל בריאות. הארוחות
השמנות מפנקות ומחלישות, ממלאות את הבטן
ומביאות רקבון וכל חרי רע; לא כן הארוחות הרוות
והבריאות הן לא יתנו את המשהית לנגוע בנו, משפיעות
עלינו רק לטובה, מעוררות אותנו לאהבה את הטבע,
והוא הולך ומצויר לפנינו אחת אחת, איך ישמח
האיש בצאצאי הטבע, בהור העצים ועליהם, ואיך לא
תשבע האוזן לשמוע צפצופה הצפרים, תענוגים אשר
מעולם לא הסכו לאדם חלי מעיים...

לשוא העתירו עליו הפקידים ההם את דבריהם,
לשוא הוכיחו להם כי גם הם היו שמחים על העלים

הם להאפיל על החסרון ולהטעות את העין, לבלי
ראות את ההערדר ההוא.

אך יש אנשים והמה בעלי מומים רוחניים,
כלומר אנשים אשר מומם לא יראה מחוץ, כי צפון
ונעלם הוא בקרבם פנימה על דרך משל: אנשים
אשר אין להם לב.

אך גם חסרון כזה יוכל להמנות. במחיר כספו
יוכל האדם לקנות לו לב, כלומר דבר הנראה כלב,
לב מדומה.

ומה מענין הוא לראות, איך לב מדומה, לב
קנין כסף כזה יוצא אל הפעל!
המקרה אנה לפני להתודע לאיש אין לב כזה
ולהתבונן איך יכלית מעשה צדקתו...

מטבעו היה האיש ההוא בעל שכל נמרץ, ובכה
שכלו הבין, כי חסר לו איזה דבר פנימי, הדורש
תשלומים.

ובכן מנה לו לב בכסף מלא.

אולם אך לשוא היה עמלו להסתיר את חסרונו
המכעי, כי למרות רצונו יצא החסרון ההוא כפעם
כפעם ממחבואו ויהי נראת לעין ככ.

כאמור היה האיש ההוא איש תבונות וגם בעל
רבוש עצום ולכן היה נכבד לערתו והשפעתו היתה
רבה מאד. אך האיש אשר אמר להשתמש בהשפעתו,
טעה בחשבון, כי מעולם לא היה עלול להטיב לאיזה
איש, כי אם להרע לו.

דגמא קטנה: עומדים לפניו איזו צירים מפקירי
העדה ומבקשים ממנו, כי ימליץ בעדם אצל חבריו,
ראשי הקהל, למען יוסיפו להם על-שכרם, כי השכר
הנתן להם עד עתה לא ישפיק להם אף ללחם צר.

את סוד קיומנו האין זה שחוק מכאיב לב? שנאת-המות הזאת, שבמעט קעסעה את ביצת היהדות בלה בעברת זדונה, היא ששטרה עליה משקיעה!

אם נפתח את ספר דברי ימינו נמצא בו את הפך ההנחה הנלעגה הזאת, המיחסת את תפקיד שמירת החיים לכבוד-המות רב הכללות. הננו רואים, כי דוקא בזמנים ובמקומות, שהונח בהם ליהודים מעצבם ומרגזם ויחס הכוז של העמים אליהם פסק, פרחו היהדות כחכצלת ועשתה חיל למבכיר. התקופות המוכות והמעטות הללו הנן נקדות-הזהר כחשכת גלותנו, ומהן אנו נוכחים לדעת, כי דוקא בתוך חפש גמור ותנאי ידירות מחלטים עם העמים האחרים, היתה היהדות מתפתחת ומשתגשגת ומבצרת לה עמדה מוצקה. אם אנו רואים היום, כי בקצת ארצות הפילה ההתבוללות חללים רבים בעמיו של החפש, הרי זה רק יען עם החפש לא חדל כלל היחס הדוקר והמחפיר של העמים לישראל, בגללו התחילה נחיצות ההתבוללות להיות מרגשת רק ביתר שאת עוד, בכדי להפטר על-ידה מהיחס הזה, שאך עתה החלה מרירותו לבצבץ בכל הארס הצפון בה אחרי שהחפש המציא לנו יחוסים יותר קרובים עם החברה הנצרית. אבל בתוך חפש גמור ובלי מנבל כלל, האפשר רק עי כטול כל משפט-קדום נגדנו. קיום היהדות בטוה ועוד נשקף לה עתיד מכריח. הקסם הכביר שבה היה פועל או גרודות ונצורות, שלא נוכל לעשות לנו מהן אה מושג קל. מי יודע אם לא היתה היהדות עומדת היום באותה המדרגה הרמה, שעליה התנשאה הנצרות צרתה, אם לא היתה היום היהדות מושלת בכפה, אלו לא היו העמים מתחילים להתחייב אליה מתחלה ככזו וכמשפטים קדומים. הרי גם היום מודים רבים מאצילי הרוה שבקרב הנצרים, שמבטם אינו דלוה עיי משפט-קדום, כי ליהדות יתר הור ויתר זך מוסרי על שאר הדתות ודתם הנצרית בכלל, אלא כי למרות חברתם לא יתנו את ידם להם, מאותו המעם בעצמו, שבעמיו יונחו גם רבים מהנולדים על כרכיה, הלא היא היותה זעומת כל העמים ומי יודע כמה מספר אלה בקרבם, ההוגים את המחשבה הזאת כחכם, מבלי לתת לה ניב שפתיים? כמה מהם מנשקים ומגפפים את הצלב ולבם לא לקי ישראלי? הישנאה ליהדות גולה איפא ממנה הרבה מאד, היא גולה ממנה את הישראלי הכולל? ועוד חברות אומרות, כי רק לה עליה להחזיק טובה בעד קיומה!

היהדות יונקת כה הייס מתוכה, מפנימיותה היא, ואינה זקוקה לאינקוויזיציות ולמוקרי אש לתבליה קיומה.

שונאינו ומצטינים בהרצאותם ובתועלתם המרובה, שהם מביאים לכר האנושות בפרי חכמתם ותבונתם.

על רבים מגדולי הרוה בעמים, העומדים ברוס עולם החכמה, אימרים כי חמם גבנוני להם — סמן הגוע היהודי, בפעם בפעם יוצא קול על אישיות מצוינה זו או אחרת החיה בתור נצרית, כי מזרע ישראל מוצאה, גם רבים מראשי צורינו, האוכלים את ישראל בכל פה, יש מטילים ספק בכשרות מולדתם והושדים בהם, כי אינם מזרע הארזים המהור, וההשד הזה אינו משולל כל יסוד, הגלות גולה בכל הדורות את מבחר בנינו, שהיו יכולים להיות לעמדת צבי לעמם, וספחתם לשונאינו והמפעלים הנשגבים בכל פנות החכמה והמדע, שהיו צריכים אולי לקשט את ראש עמנו, נחשבים לפרי רוח אחרים, שאין לנו חזק ונחלה בהם. על העבר אנו יכולים ללמוד מן ההוה. כמה מבני עמנו, בעלי יתרון-הכשר דעת ושאר-רוח, עובדים היום לעינינו במחנה זרים, והמה מתכחשים לעמם ומתאמצים לכסות את מוצאם כמשאון? וכרבות הימים ישכח מוצאם, וכשיצאו מחלציהם גאונים-רוח וכבירי פעלה, שירעישו את העולם כתבונות כשרונותיהם, הידע מי כי אלה הם פנינים מאוצר ישראל? מנקדת-ההשקפה הלאומית והדתית ראויים אמנם הללו להיות לאלה ולקללה בפנינו, על פנותם ערף לנו כשעה כזאת, שעזרתם נחוצה כל-כך לנו במלחמתנו הנואשה מפנים ומאחור, אבל אם נדונם מנקדת-ראות אנושית חפשית אין רבים מהבוגדים האלה אשמים כל-כך. אין אפסורופוס לרוה, רוחם הגאונים, המבקש בר נחב לפעולתו ואינו מוצאו בקרב העם היהודי הנלחץ והגענה, הריחו חודר ומתפרץ לתחומי זרים, למצא שם שדה חדש, צפור דרוו, המתלבטת בכלוב צר ואינה מוצאה ידים לה, להגביה עוה כמבע נשמתה, במצאה פתח פתוח, תמלט על נפשה למרחב אין קץ, אל מקום שם תוכל לפרוש כנפיה ולהתנשא כנפשה שבעה. להכניע את הרוה לא הכל יכולים. כשכח נפשי אדיר, מואן וסועה, מתחיל לזעזע ולרטט ולרחוק, כאותו הכה האיתן המרעיש את הארץ ממקומה בתעצומות עזו, לא הכל מהוננים בהאפשרות דכבשו ולחרכיוא. ואמנם על-כן יעזבונו ככל דור ודור לאנחות המונים המונים, כשרונות ברוכים, העורגים ובמהים למרחביה חפשית, שבה יוכלו להתפתח ולפעול, מבלי להתקל בכל צעד כאבני נגף, בגדרי קוצים דוקרים ומחצצים. אלו מצאו ידים לפעולתם בתור יהודים אין ספק, כי לא היו נומשים אז את עמם, ולא היו באים אפילו לידי מחשבת פגול כזאת. זאת תסב לנו האנטישמיות, שבהם רואים

חזונות דמים למאות ולאלפים מכבצנים ועולים לפני עיני רוחנו מכל העתים והדורות, למעת לכתנו בגולה עד היום הזה. גלות ספרד מתנשאה לפני עינינו כשואה מתהום העבר השחור ומראה לנו יהודים לרכבות נופחים את נפשם בדרך נדודיהם בים וביבשה. מסעי הצלב מגיחים מעפר קברים ולפנינו מתגוללות קהלות שלמות בנחלי דמן ועליהן שורקים וחוגגים גדודי פרסים ועזניות. ימי המות השחור, ימי גזרות הרועים ועוד ימי שוד ומכוסה עולים על זכרוננו, וממרחקים מתפרץ לאוזנינו אנקת מות של אלפי בני עמנו, שזבו מדקרים תחת פרסות האריות והנמרים, שנולדו במעוות בצורת אדם, חללי בני עמנו מוטלים ערמות ערמות בכל אשר נעף עינינו. מי ימנה מספר לבל החללים הרבים והעצומים האלה, שהם וזרעם אבדו לנצח? איה שוקל, איה סופר לכל הכשרונות הנאדרים, לכל חסגלות והפנינים הירחניות, שיחד עמם ירדו אל ירכתי בור נחנקים בקלפת ביצתם? מי יקם מקברם, מי ישיב לתהיה את הכשרונות הללו הנמים עתה דומם כקרב עצמות הקדושים האלה? אנשים שמצאו עוז כלבם לפשוט את צוארם למאכלת המרצחים ברוח שוקמה, אנשים אשר סכינים לא נפל מידם עת תקעוהו בלב מחמדי נפשם ואחר כן כלבם הם, אנשים כאלה אשר דהם אמן-לב איום, נורא כזה, היו בלי ספק גם גבורי-הרוח, ענקי הנשמה, בעלי כשרונות נעלים ונשגבים, שהיו יכולים להיות לברכה לעמם, שהיו מוכשרים לפעול מפעלים אדירים וכבירים, שיד כל דמיון קצרת אונים היא לתארם בצבעים נאמנים. זאת גרמה לנו שנאת העמים, שרכים חפצים לזקוף את קיום היהדות על חשבונה. האין זה לעג מר?

סופר צרפתי גדול הכיע פעם את הדעה, כי עיי מעטים בקרבנו החומאים והפושעים וסתם נבלים בעלי מדות מזוממות, יען לרגלי הרדיפות והגרזשים, שהיו לנו תמיד למנה, נבדלו מעלינו כל החלקים הנשחתים והתערבו בעמים, לשבת שלווים ושננים בצל דתם, ונשאר בקרבנו רק החלק הבריא המזוקק מכל סיג וחלאה, אלה מהורי הרוה ועדיני הנפש, שאינם מוכשרים למעשי נבלה גסים, שהעמים האחרים מצוינים בהם. בודאי יש אמת בפי ההשערה הזאת. כי אמנם נצרפנו מהרבה יסודות מזוהמים ומרעילים בסכת הלחץ התמידי, ואין אולי להצטער הרבה על אברנם. שרש הפורה ראש ולענה מוטב שיקצץ וילך לאברון במרם ישתגשג וישא את פרוי הרע, המפיץ רעל על כל סביבותיו. אבל ברי הוא, כי גם כחות נערים ויפים עזבונו בימי הכהלה לנצח, והם פועלים עתה במחנה

ועל חדשאים, לוא רק יכלו לתפור מהם מנעלים ולבושים לכסות מערומיהם, וגם זמרת הצפרים היתה ערבה להם, לוא רק אבו הצפרים ההן לבא צליות או מבושלות על שלחנם, לשוא בקשו ממנו, כי לא ידאג להם יתר מדי, כי מכטיחים הם לו, כי מעט הכסף אשר יוסיף על שכרם לא יסב להם חיו איזה הלי ורקבון. לשוא השחיתו את דבריהם הטובים, כי יותר מעלים, מירקק דשא ומזמרת צפרים, בתור מלואים על שכרם, לא יכלו להציל מידו.

ואמנם הרכוש הרב, אשר היה לו, הביא אותו בעצמו במכוכה גדולה, כי לא ידע את המעשה אשר יעשה בו. — מה יועיל לו כספו? לדשן את בשרו לרוה את שלחנו ולהתענג על רוב טוב? ... לעשות כאלה לא נתנהו לזה, כי כאשר צרה עינו באחרים, כן צרה עינו גם בו בעצמו. להשפיע מטובו על קרוביו? — כי בנים לא היו לו — זה בודאי לא, כי לקרוביו אלה היה שונא כנפשו, ויחשוב אותם לאויביו... דיה היתה לו המחשבה, כי אויביו אלה יהיו בימים יוצרו יורשיו ונחלי הוננו, להרגיז אותו ממנוחתו ולרתח את דמו בקרכו. כל מה שהיו האנשים קרובים אליו, יותר היה שונא להם... אז עלה הרעיון בלבו ליסד בית חסד. נקל היה לו להשפיע מטובו לאנשים, אשר לא ידעם ואשר לא ראה אותם מעודה, לאיזה מושג מפשט, מהראות את חסדו לאיש הקרוב אליו, לאיש העומד לפניו ורואה אותו עין בעין, מלבד זה הביאה לו הידיעה, כי הכסף אשר הוא מקדיש אל בית החסד, בודאי לא ינחלו עוד שונאיה, המה קרוביו, איזה ספק נפשו, איזו קורת-רוח, איזה ענג פנימי, וגם זאת, הוא הרגיש

העני האמלל, אשר היה רעב מאד ואשר היה יכול לאכל גם פרוסה גדולה ממנה פי שנים, הניח את ידו על פתח, כמו היה רוצה להגן עליה נגד האיש הבא לגזול אותה מידו.

רעב אנכי מאד, הנן אליו בקולו. להשקט רעבונך, בני דיה גם הפרוסה הזאת, ענה לו כפה חנה, ובכרבו חלץ מידו את הפרוסה, ויתן לו אחרת תחתיה, קטנה ממנה.

לא רחוק מה עני אחי, אשר נתן הנותר לו מפתו אל אמתחתו.

לא זה הדרך, בני, הוכיח אותו כלשון רכה, אל בליך לא תתן כתוב בתורתנו. אחת משתי אלה, בני, או כי תאכל כלה, או כי תשאיר אחרך את הנותר על השלחן.

הנותר שמור יהיה איתי לעת ערב, הצמדך לפניו העני.

אין זאת, בני, לא עלינו לכלכל פה כל הקבצנים מן הבקר עד הערב. הנותר הזה על השלחן!... ובן נוכל להחליט, כי על כל פרוסה ופרוסה היה קבוע הותמו של בעל התמחי: נדיב חסד לב. אך כל אלה לא מנעו אותו מהפתיע באחד הימים ההם את כל יושבי העיר במוסד חדש, גדול מכל מוסדותיו, אשר יסד עד כה, והוא בית חוסה בן שתי עליות, עם חדרי מרוחים, מוקף מכל צדדיו בגנים ופרדסים הנותנים ריחם הטוב ליושבי הבית ומבעד לחלונותיו הנבוכים היתה השמש נשקפה למן הבקר עד בין הערבים, ותמלא כל החדרים אורה. הבית הזה וכל כליו הקדיש דמוכת זקני עיר, אשר מטה ידם.

בקרכו את הצרך, לחפא על מומה, לסמא עיני האנשים, לבלי יראו את ההעדר אשר במרבה, לבלי יראו, כי איש חסד-לב הוא, כאשר הוא מטבע כל בעלי מומים, כמו חסר-יד או רגל להאפיל על מומם ולמלא מקום החסרון על ידי איזו מכונה, אשר תתראך כעין אותו האבר החסר להם...

ובכן שם גם הוא לו לב ויאצל מרכושו סכום הגון לתכלית מוסד צדקה, הוא בית-לחם לעניים-עמו.

כדאי היה אז לראות ולחתבונן איד לב מדומה כזה בא לידי מעשה. מוסד הצדקה ההוא נתן לו ידים לגשם את רוע לבבו, את צרת עינו ואת שנאתו הגדולה לבריות. הוא הכביר אכפו על כל משרתי הבית, העומדים תחת ממשלתו ויראה להם בכל עת את ידו החזקה, ויותר מכלם ענה את העניים הכאים אליו, אל התמחי, לשבוע מטובו. למן הרגע, אשר נחפץ המושג המופשט והיה לאיזה ממש, לבשר ודם, נחפץ לבכו לשנא אותו ולמרר לעני את ארוחתו אשר נתן לו...

בכל יום ויום לעת הצהרים לא אחר מבוא אל בית-התמחי אשר יסד, ויארב לכל הבא שמה, גם בקש חשבונית להתנפל על האחד או על השני ולכלות בו את חמתו.

שם גלה כי נתן לאחד העניים פרוסת לחם גדולה מעט מן המדה הקצובה, וכו ברגע יחנה הוא עומד לפניו.

הפרוסה הזאת, בני, תעבור מעט על מדתה, אמר אליו בחלקת לשונו, והיא תוכל להביא נזק אל קבתך היקרה, לכן תאבה במוכך להשיב לי הפרוסה הזאת ואתן לך אחרת תמורתה, קטנה ממנה.

ורצון. בסוף הוא מעורר את הצירים לעבודה, להתעסק בדברים ממשיים, היכדים להביא תועלת לעמנו ולארצנו. נאומו נתקבל בסערת מח"ב של רגעים אחדים.

ד"ר יונה רובין (סמניסלב) מכר את הועדה בשם הציונים המקומיים. מדבר על המצב הרע של עמנו בארץ זו ועל דרישת עבודה אנרגית להטבתה. בסוף הוא מאחל ברכת אושר והצלחה מצויני העיר לועידה ולכל יהודי ארצנו המתעסקים בציונות, שרק בה תלוי עתידנו (מח"ב).

ד"ר לוי פר (סמניסלב) מוסר הצעותיו של הועד התדירי בדבר נשיאות. נבחר בהסכמה רבה ה' שטאנדר ליושב-ראש, לסגנים ד"ר יהושע טהון, ה' הרמן טרופ, ד"ר גרשון ציפר וד"ר דוד מאלק. למזכירים — ד"ר מייער, לאון ובסלר, ד"ר פלדמן, בורשטטר והניש. ליועצים — נתן טרסקובר, ד"ר ריטרמן, טרופ, גולדוסר וד"ר שמוק. מלבד זה החלט גם לבחר בקומסיס פלשתינית. היוד עושה אזכרה למנוח ד"ר היינריך גבל ו"ל וכל הצירים שומעים בעמידה.

ד"ר רינגעל נותן דין וחשבון מהועד המרכזי. הוא מתון ועמקן בדבריו. מראה על הרבה פעולות ממשיות בין בעבודה פלשתינית ובין בעבודה ארצית. הכל מחזק הוא במספרים שאין לערער עליהם. הראה בין יתר הפעולות גם על יסוד הסתדרות בתי הספר, שמיסדה מר שלמה שילער נסע ארצה ישראל (מח"ב). נאומו היה מענין מאד. בסוף פנה אל הצירים, שישתדלו יותר לעבד ולחזק הכל עוד יותר. יכלים להבחר בהנהגה אחרת לעתיד, אבל תמיד להשתדל שרעיונו הנשגב לא יסבל מזה. אחרי נאומו שנתקבל בסערת מח"ב, מקריאים התלגרמות שנתקבלו לועידה. היוד מודיע, שאחר הצהרים תהא ישיבה חשאית ומבקש את האורחים והכתבים, לבלתי הכנס וסוגר הישיבה שלפני הצהרים.

אחרי הצהרים. בשעה 3½ פתח היוד ה' שטאנדר את הישיבה. ד"ר פילצר (דעמביץ) מכר קשה את פעולות הועד המרכזי, לדעתו לא עשו כלום בין בנוגע לתרבותנו ובין בנוגע למצבנו החמרי. בכל חסר המקמ. ה' מויעבס מאשים את הו. המ. בחסר מעשה. גם בבחירות וגם בשעת ספירת העם נזכר לעשות מה רק ברגע האחרון. ביחוד בשביל האחרונה אפשר היה הרבה לעשות.

ה בורנשטיין (קרקא) מאשים גם כן את הו. המ. בחוסר המספיק. שואל מדוע לא העמיד עתה קנדידים בדרוהוביטש וזלומשוב. מוצא שעתוני האגודה אינם ממלאים תפקידם, מפני חוסר כשרון עריכה.

ד"ר גרשון ציפר (מח"ב עזה) עונה למבקרים ומראה על גדל השתדלותם של חברי הועד המרכזי בכל מקצעות העבודה, ואם ישנם איזו חסרונות, אין האשמה תלוי בהם, אלא בשיטה. מבקש לדבר בצדק, אבל לא להטיל אשמות חריפות, שאין בהן צדק (מח"ב). ד"ר שרייבער מציע הצעות שונות להטבת האורגניזציה והללו נמסרו בלי וכוזים לועד התדירי. ד"ר שפינדעל נואם על דבר חובותינו בא"י. הוא מדבר כחתלחכות נוכעת מתוך דב חס. מראה שמאד קטנות פעולותינו בא"י. העם דורש להראות לו דברים מוחשים, ממשיים, שנעשו שם, ולנו ציוני גליציה אין מה להראות. אנו לא עשינו כלום. כמה גדולה התועלת שמביאה לנו הפ. ל. ד. מדוע איננו תומכים בה? להבדיל הרוסים והרומנים יש שם כמה להתפאה, רק אנו צריכים בנידון זה להתבייש. צריך יותר לפבוד בתוך העם בעד א"י, אבל לדאבוננו אין לנו אפילו נואמים טובים במקצוע זה. אין העם יודע מה שנעשה שם. מכל העמים נוסעים, מדברים, תרים את ארצנו, רק אנו לא. בפוליטיקה כלנו נואמים טובים. אנו צריכים לחנך צעירינו בידיעת ארצנו, ארץ ישראל, לפני זמן מה החליטו לבנות בית עם בא"י והוא פונה אל הצירים לעזר במפעל זה (הסכמה) בכדי שנוכל גם אנו להראות. ראה זה עשינו אנחנו! (מח"ב סוערת).

ד"ר ליאון רייך מדבר ע"ד חובותינו הפוליטיים והאקונומיים. הוא אומר, שאין צריך להסתפק בעבודה לעתיד, אלא צריך לעשות גם בעד ההווה. אין צריך לבא אל העם רק עם העתיד. אנו צריכים לעשות גם

דבר מנקדת-השקפת הדולר ולא מנקדת השקפת הכבוד, מצאה עתה, כי לא ליהודים לבד יגיע נזק מרשעת, רוסיה, כי-אם גם לה. היא רק סכניסה יהודים עניים ואינה יכולה להוציאם ואם יחפון יהודי אמריקני לנסוע לרוסיה לעשות עסק לא יתנוהו לעבור את הגבול ומיד עשתה את אשר עליה לעשות. בלי משא ומתן ארוך ובלי חנופה הודיע נשיא אמריקה בפקודת צירי העם את ממשלת רוסיה, כי באופן זהו במלה ברית המסחר שבין שתי הארצות וצריכים לעשות חדשה. עתה מוכרחות תהיינה גם יתר הממלכות להגן עד אינטרסיהם. יהודי אנגליה ויהודי אוסטריה כבר התחילו לעשות אגיסציה חזקה, לדרוש מאת ממשלותיהם לעשות כמעשה אמריקה. עתה נודע, כי לשכת המסחר הווינית הזהירה את כל סוחריו וזון, שלא ישלחו סובנים יהודים לרוסיה, כי פקידיו רוסיה ילחצו ויעכבו את תנועתם החפשית והקונסולים האוסטריים אינם יכולים להושיעם. כאספת סוחרים בוויין התאוננו הסוחרים היהודים על זה וצירי היהודים בפרלמנט קבלו על עצמם, לדרוש בחוקה מאת הממשלה, שתגן על הסוחרים היהודים הבאים לרוסיה, כמו שעשתה אמריקה. ברור הדבר, כי מוכרחים יהיו הצירים היהודים מכל המפלגות — מחמת בושה — להקים דבריהם ובפרט שכלם שלחו כבר יחד מכתב תודה להפרלמנט האמריקני, וממשלת אוסטריה גם היא תהיה מוכרחת, ג"כ מפני הכושה, לדרוש בחוקה מאת רוסיה, לתת ליהודיה את אותה הזכות, שתתן ליהודי אמריקה, כמו שבררנו בגליון הקודם, וגם אשכנזי וצרפת וטורקיה לא תחפוצנה להשאר אחרונות וגם הן תדרושנה כך ולרוסיה לא ישאר מה לעשות רק לבטל את כל החקים המגבילים והגזירות הרעות גם מעל יהודיה היא כי אין לרוסיה בושה גדולה מזה, שליהודים זרים תהיינה ברוסיה זכויות, שאינן ליהודיה היא. וסימן טוב כבר נראה בעתוננו רוסיה הקרובים אל הממשלה, כי כבר החלו להאיר פנים ליהודים ולהראות על הנחיצות לשנות את חקי היהודים. מלאך רע בעל כרחו יענה אמן, יש עוד סבה אחת להכרה הממשלות דהתערב בענין הפנימי הזה של רוסיה. כי מהחמים המגבילים את חקי הכניסה לרוסיה יסכלו לא רק היהודים, כי-אם גם הקתולים. ביחוד לכהנים קתולים אסור, כבא לרוסיה כמו ליהודים. והיו כבר כמה מעשים, שכהנים קתולים נתינו אנגליה ואמריקה ואשכנזי, שבקשו לנסוע לרוסיה בעניני משפחתם או בענין מדעי, הושבו אחר בחדשה. עתה תזכרנה הממשלות גם את עלבון הכהנים ההם.

הועידה העשירית של ציוני גליציה.

יום א' ג' טבת, סמניסלב. במעמד 190 צירים, מלבד רוב האורחים וסופדי עתונים שונים, נפתחה היום הועידה העשירית של ציוני גליציה. האולם מקושט יפה, ביחוד הבמה, ועל הכל שורר רוח חגיגה. הפרווררים והחצר היו כבר בשעה השמינית מלאים אנשים והדחק אל הדלת היה גדול. אלא המסדרים שמרו על חסדר והכניסו רק אלה שתעודת צ"ה אורה, או קורספנדנט בידו, והרבה היו מוכרחים לשוב בלב מלא עצב בלעומת שבאו.

בין הצירים הורגש, שדבר מה תוסס בקרב לבם, יש מה להגיד ולהשמיע, עומדים כנפיות-כנפיות בהתלהבות, מתוכחים, והנה, נראה פתאום ה' שטאנדר על הבמה ורעם של מחיאת כפים התפרץ והרעיש האולם, הוא אגיע בידו ודממה עמוקה קמה בין רגע, והוא פותח את הועידה בנאום יפה מלא התעוררות ותקוה.

בנאומו מתאר ה' שטאנדר את מצב יהודי גליציה בצבעים אמתיים ומעיר את הצירים על חובתם בנידון זה. מזהירים שלא להרם אלא לבנות, בכל דבר שתכריע העבודה בשביל פלשתינה, שם, אומר הוא, דרושה עבודה, הרבה אפשר לעשות, כשרק נרצה הכל תלוי ברצוננו. מדגיש גם שבשם שהקונגרס היה יובלי, כך גם הועידה יובלית היא, מקוה שבוועידה ישלט שלום גמור, אבל לא שלום של חנופה וותוה, אלא שהכל יתברר ויתלבן במתינות וכישוב הדעת, וששמרתנו הנשגבה והקדושה תהא לנגד עינינו תמיד. מסביר נמוקי העברת הועידה מלובב לסמניסלב מפני שבאחרונה גדולה התפשטות הציוניות והכל מתיחסים אליה בחבה

נצחיותה טבועה בה בעצמה, במהותה, כי היא כוללת בקרבה את חקי החיים ויסודות המוסר היותר טובים ומתאימים אל טבע האדם, והמאמינים בעתידה המזהיר, בשלמונה על כל הארץ, אינם בשום אופן הווים נבערים וחולמי חלומות. אם ישנם היום גם בקרב היהודים באגה, השונאים ומתעבים אותה בסתר או גם בגלוי, הרי זה לפי שאינם מוכשרים לראותה בזהרה האמתית, כי בגלל התעוב והשנאה העולים בגורלה מכל עברים הובו עיניהם כסגורים. גם אנביותם הסובלת בגלל היהדות גורמת לקלקול השקפתם עליה. תפסוק נא מהיום השנאה לישראל, ולא נצטרך עוד לדאוג כלל למורשת אבותינו, כי רק אז היה מתגלה לעינינו כל הודה והדרה, והיינו יכולים לראותה בכל יפעתה ושפעת פיומה הנשגב. היום כמעט גם עיני טובי בני עמנו מחות מראות. כל הימים הסבינו לראות את כל קרשינו נרססים ונעפרים ברגלי צורדינו, ולשמוע את שם כל היקר לנו מנאין כפיחם, וזה השפיע הרבה גם על רוחנו. בסביבה משהתה לא תוכל גם הנפש הנאצלה לשמור על טהרה לבל יושבת, ומשוגעים רבים יכולים להביא גם את הבריא במחו לחשוב, כי אולי הוא המשוגע.

נצח ישראל לא ישקר, לעתות בצרה הוא שומר על קיום תורתו בדמו, ובימי טובה היא מגינה עליה בעצמה. אבל לכדות עליה את הרבה, כי נזונה היא רק מרם בניה מעריציה, היא פשיעה או תמימות יתרה של קצרי-ראות.

על המצפה.

אוסטריה ואמריקה.

שאלת היהודים ברוסיה נעשתה לשאלה פוליטית בוערת מן המדרגה הראשונה. מעשה אמריקה בדבר זכויות יהודיה הבאים לרוסיה יפקח את עיני כל הממלכות, לראות, כי לא ליהודים לבד תרע רוסיה בחקיה המרשיעים, כי-אם לכל הממלכות. יהודים פלמי רוסיה מוצאים מחסה ומפלט ולחם בכל הארצות הזרות ואם יבא יהודי מארץ אחרת לרוסיה יגרשוהו מיד בלי טענה ומענה. עד כה החשו כל הממלכות, כי לא היה לפי כבודן לריב ריב יהודים עם רוסיה האדירה, להרגיו את תגיפי ממלכה גדולה בשביל עולה הנעשה ליהודים. אולם אמריקה ארץ ההגיון הפשוט, המביטה על כל

באמת מסוגל היה הבית ההוא להשאיר לו שם וזכר עד דור אחרון, כי אצל מבינו סכום עצום להיות מן מיטת לכלכלת הבית כל זמנים. אכן גם הפעם לא שכח מהטביע את חותמו על המוסד הזה, והחותם ההוא עשה לאל את כל מעשה צדקתו.

החותם ההוא היה נבלט ומפורש בהשם אשר בו קרא למוסדו.

נאה היה למוסד חסד בזה איזה שם, המעיד על הכונה הטובה של המוסד, על טוב לבו ונדבת רוחו, כמו בית זקנים, "שלות זקנים" או "נחת רוח לזקנים" וכדומה, אך ישמות כאלה לא היו על פי רוחו, הוא קרא למוסד צדקתו, "דיא לעמצטע שטאטאין" (התחנה האחרונה).

מזג הנדיב ההוא, רוע לבו וצרת-עיניו מפורשים ומבולטים בשם הזר והמזר הזה יתר מדי, כי הוא קורא לכל העובר על כפתן הבית הזה: "הנה פה תקותך, זקן אמלל, כי מפה אין לך עוד רק צעד אחד אל הקבר!..."

השם הזה לא בא לו בכונה מיוחדת, כי-אם בהסח הדעת, אך בו נכללה תמצית רוחו והלך נפשו. בצאותה אשר השאיר אחריו, הדגיש והתנה, כי השם הזה לא ישונה עד עולמי-עד.

וכן יוכל כל איש העובר ברחוב ד' לראות עוד היום את הבית ההוא, מוקף שדות וגנים, מתנוסס לגאון ולתפארת, ובדואי ירחש לבו כבוד ותהלה אל הנדיב, אשר הקדיש המוסד הזה לטובת זקני עמו. אך אחרת יחשוב אם ישא עיניו אל השלט בראש השעה, כי שם נמוב שם המוסד באותיות גדולות ונראה כמין גשפנקא, במין חותם הקבוע לדורות, הוא חותמו של המוסד: "נדיב חסר-לבי".

אמנם חטאתי, כי זה ימים כבירים לא חטטתי
ברפש הקהלות ובנוי "המחטט" נעשה כשם שנתרוקן;
מתוכו. אולם לא כי האשם; מדוע לא קראתם לי

ומזה למדו עד לאין ספק, כי הוא באמת לב פרעה-רעמסס.

היהודים בחכמת התכונה. יועץ הסתר הפרופסור ד"ר ווילהלם פסטר מוכיח "באש" ווכנשרי, כי היהודים עשו גדולות בחכמת התכונה בכל הזמנים. מן התוכנים הראשונים שהיו בכלל ועד האחרונים בנירנברג לא חרלו היהודים לעסוק בחכמה הזאת ולהיות מורי העמים ומגלי רזי עולם. חכמים יהודים העבירו את ידיעת הכוכבים מבבל למצרים ומסורה ליונים ואת חכמות היונים שמרו היהודים ומסורה לערבים ומהם לעמי אירופה. הרלב"ג פעל גדולות בשדה החכמה הזאת, כי הוא גלה את סגולת הזכויות השונות ואת "התא האפלי" שממנו עשו אח"כ את קני ההבטה לרקיע ואת ארון חפזוגרפים ואת הספקטרום.

דקטור דוברובין, האיש הזה הוא ראש הסתדרות "אנשי רוסיה האמתים" עושי הפגזות, העומד תחת חסות מיוחדת ואף שידוע לבל, כי הוא רוצח פשוט ונגב ומועל בכסף הצבאי, לא נתבע דרין. הסוציאליים בדומה הראו עתה מכתב, להוכיח ממנו כי דוברובין זה שכר שלשה רוצחים, להרוג את ציר הדומה השנית קאראוואיב ושלם לכל רוצח שלשים אלף רובל והבטיחם, כי יגולל את עון הרצח על ראש היהודים. ודוברובין חפשי ושוחק לכל מגלי עונותיו.

גדולים יורדים, עוד גדול אחד מגדולי צורנינו בווין יורד עתה מגדולתו. היועץ הקיסרי ערנסט וורגאני, שהיהודים יקראו לו וורגנב, עוזב את מערכת ה"דייטשעם פארקסבלאטט", ארגן הסוציאליים הנצרים. עם מפלת המפלגה נפל גם ארגנם ובעליו, אשר רכש לו בעתון הזה הון של מיליונים, משתמט והולך לו, לחשוך לו את הבושה. וורגאני זה, שהיה שנוא תמיד לראשי המפלגה בגלל רוע מעלליו, גלה כמה אמתיות ממעשי הנוכלים אחרי מות רבם וכל הדבות הרעות, אשר העליל תמיד על היהודים מצא אח"כ בחבריו, שהפכו לו ערף. עתה יעשה גם הוא כמוהם, לרדת מעל במת הפוליטיקה אל תהום נשיה. — על דיר ווייס-קירכנר, שהיה נשיא הפרלמנט ואח"כ מניסטר למסחר, גלה חברו לפניו ועתה שונאו דיר היילינגר, שעשה הון של מיליונים בתור מניסטר לנוס הממלכה.

לצון רוסים. עלילת-הדם תפשוט את הרגל, כי נתקבלו עליה אלף "פרוטסטנים".

רמת המצפה.

ר' יהודה אריה מודינא.

בתולדה הישראלית ישנם אנשים, שלא נקבעה עוד צורתם האמתית. היסטורים רבים וחוסרים שונים יעמלו הרבה לעמוד על אפים, אבל משום שכל אחד ואחד ישתדל להכניסם תחת בנפיו הוא ולהלבישם דוקא אצטלתו שלו, לכן יצא תמיד משפטם מעוקל ומדת האמת נלקה בשבילים.

מפוסים ממין זה הם: ישיר מקנדיא, יעביץ השני, ובזמן האחרון ישיר מגורציה. אבל עולה על כלם הוא הרב ר' יהודה אריה מודינא.

הוא שפוס כמעט שאינו מצוי. חוץ מהרב ר"י עמרן, שמשחקים בו איזו כבאות הדומות לפרצופו של מודינא, לא נמצא דוגמתו בכל הסטריטנו. איש מרא הפכים ונגודים עד לאין שיעור וחקר, מלא על כל גדותיו בידעיות שונות ומרובות וכרוב חכמתו כן רבו צרותיו ודחקותו בכל ימי חייו הארוכים. ע"כ היתה תולדתו של הפלאי המשונה הזה לנושא נכבד לחוקרינו השונים. כלם חפשו ומצאו בו חלם מעצמיותם, חתיכה משלהם, כל אחד ואחד משך אותו לרשותו שלו. בריה משונה ורבת גונים זו, שהיתה קולטת בתוכה הרבה מן החולניות והפרושיות יחד, נשארה בתוכנו פרשה סתומה, שאין גדולינו יכולים לפרשה היטב. הגעו בעצמכם. רב גדול, ידיו מולכלות בשפיר ושליא, ואותן ידיו בעצמן עסקניות הן בשחוק הקלפים עד קצהו האחרון! דרשן מובהק, מלהיב את לבות

הצפונות מתנפלים על חיר רוסיה, לנקום בהם על כבוד ארצם. בעיר דשולפא היתה מלחמה כל היום. הרוסים ערכו שם זבח גדול. הרגו ת"ק איש. בגלל המרידה בחינא כרתו, כידוע, החינאים את מקלעות ראשיהם ושמו על ראשיהם כובעי אירופה. בעבור זה מזכירים עתונים, כי מנהג המקלעות היה נהוג גם באירופה בימי הביניים. כמה מאות שנה היו הגברים באירופה וגם אנשי הצבא עושים מקלעות ארוכות משערות ראשיהם כנשים. — רפואה פשוטה, למנוע מחלת הים מנוסעים על הספינות, היא שיסתמו היטב את אזניהם במוך. — איטליה נחלה עוד הפעם מפלה במטריפוליס.

*

אמריקה ורוסיה. הסכסוך בין אמריקה ובין רוסיה בגלל היהודים הולך ומתחדד. למרות זהירות נשיא אמריקה, שבטל את ברית המסחר בדברים נוחים ובהצעה להועץ מיד על אדות ברית חדשה. האקטובריים ברוסיה, שהם מפלגת הממשלה, דורשים להמיל מס בבר על סחורות אמריקה ובאמריקה דורש העם לסגור כליל את הגבול בעד גולי רוסיה. לסכסוך הזה נוסף עוד כשמן למדורה ענין שוסטר. החכם הפינגצי האמריקני הזה, שהוא גם יהודי, נשכר מאת ממשלת פרס לסדר את עניני המס והנהגת המדינה. ורוסיה בבקשה תואנה בפרס, לכבוש את הארץ, דרשה מאת פרס לשלח את האמריקני הזה. בתחלה מאנה פרס לשמוע ואולם עתה בטלה דעתה מפני דעת החזק ממנה. בזה העלתה עליה רוסיה סף בכל העם באמריקה. ולפי ששעת הבהירות קרובה שם ישמשו הפוליטיקנים בשנאת רוסיה כממליצה להלהיב את הבוחרים והפרלמנט החדש יהיה שונא לרוסיה.

הכתל המערבי. שנאת הערבים ליהודים נגלתה בירושלם בצורה חדשה. הם רוצים לסגור את כל הכבר אשר לפני הכתל המערבי באמרי. כי להם היא ואין ליהודים חלק בה. ואולם באמת יש ליהודים חזקה של מאות שנים להתפלל לפני הכתל המערבי ולא היה מוחה בידם. כבר אסרו הערבים להעמיד ספסלים לפני הכתל בשביל יהודים זקנים וחלשים. אם יחרשו היהודים וקא ידרשו זכותם פה אחד עתירים הערבים לגזול גם את המקום הקדוש הזה, כמו שגזלו את מערת המכפלה ואת קברי המלכים ואת השדה שלפני קבר רחל, שיהודים קנוהו והובירוהו עד שזכו בו הערבים.

מן המושבות בא"י. כמושבה מרחביה בגליל נמסרו 3500 דונם קרקע לייג פועלים יהודים, מלבד זה עובדים שם שלשים פועלים על יסוד שותפות. בסגרה החכירה יק"א שלשת אלפי דונם לשבעה פועלים באריסות לחצי הכנסה ויקבלו גם שכר עבודה. כרחובות עובדים ששים פועלים תימנים בקביעות, הם ונשיהם וזניהם וכבר נכנו להם בתים ועתידים הם להתבולל ביהודים האירפיים.

פרובוקטור יהודי. בפאריז נתפש סוכן הפוליציה הנסתרה הרוסית גריגורי ראבינוביטש. הוא גשכר מאת הפוליציה הרוסית, להניח מכשולים על דרך גולי רוסיה בכלגיה ובפאריז. הסיתם ליסד אגודות לשם המרידה הרוסית, לעשות במבות ולהקהיל אספות, למען יהיה לו מה להרשין ולהבאיש ריח יהודי רוסיה גם בחוץ לארץ והכל בעד הכסף. ברוסיה עמד בקשר עם המאות השחורות. בסוף אבד חנו בעיני הממשלה וגלה סודותיה בפאריז. ובפסודתה תפשוהו בפאריז.

לב פרעה. הנליצה "המשה את לב פרעה" הנזכרת כמה פעמים בתורה. היא רק משל על עמידה על דעתו ואולם כיון הזה יכול כל אדם הבא לפאריז לראות את לב פרעה הקשה באבן. המוזיאום הפאריזי קנה ארבעה בלים יקרים, העשויים מאבנים טובות, ובהם שמורים מעי רעמסס השני, שהוא פרעה מלך מצרים שבימי משה. בידוע נמצאה גם גויתו באדמת מצרים והיא שמורה במוזיאום בלנדון. ובכלים האלה נמצאים בני מעיה, שהוצאו מגופו לפני חנייתו. חלב הוא מקוץ וקשה כאבן, שמונה צנטימטר ארכו וארבעה רחבו. חרופאים גררו את עורו ומצאו עים בנין השירים, כי הוא דומה לבנין בשר לשונו של פרעה

הכרוז עשה רעש נמרץ בצבור הרוסי ואפילו העתון האנטישמי "נב" וורעם. התחיל להקטין את ארס מאמריו על היהודים בכלל ועלילת-הדם בפרט. רק העתונות הפולנית עברה המעם בשתיקה על הכרוז הזה. מוזר הוא בכלל יחוסה של האינטליגנציה הפולנית שאלת היהודים. בחקים החודשים, שנתבררו בדומת הממלכה, ע"ד השלטון העצמי בערי פולין, ישנו כידוע סעיף אחד, השולל מהיהודים את שוויונותם לבהירת צירים אל הנהגת העיר. הקלוב הפולני שבדומה תסך בפעיק הזה ולא עוד אלא שגם יצא בדקלרציה עם באורים ופירושים להחלטתה ההיא. הודעתם זו עוררה את החסדסרותה של העתונות הפרוגרסיבית הרוסית, מובן שגם העתונות הישראלית לא עברה בשתיקה על צעדם של הפולנים. הפובליציסט הצעיר נה פרויצקי הדפיס ב"הסומנט" מאמר גדול ע"ד הטקטיקה של צירי הדומה הפולניים. מאמר זה נכתב ברגש לאומי חם, העושה רשם עז מאוד. בדברים עוקציים, אבל אמתים, הוא מתאר את הקנאת הקיצונה והגסה של האינטליגנציה הפולנית ביחס ליהודים. הוא מזכירם ששני אדם נכונים להשרף בעד אמונתם, ללכת לקראת המות בשמחת בעד "האני" הלאומי והפולני דורשים מהיהודים, זה העם העתיק-הצעיר, לא פחות ולא יותר: שיתבוללו בו לגמרי, שיביאו עליהם אבוד עצמו לדעת לאומי... זוהי דרישה שחורית, דרישה פראית של ברבריות, שנאת-אדם ושעבוד ולא של אמונה קולטורית החיה במאה העשרים...!

בערים גדולות אחרות (קייב, מוסקבה) נוסדו לפני שנים אחדות אינסטיטוטנים גבוהים מסחריים פרטיים, בתי-ספר אלן, שמוסדיהם הם פרופסורים נודעים, עומדים על מדרגה גבוהה מאוד מהצד המדעי והמעשי שבהם. ומובן שצעירים עבריים למאות, שמסבת הנורמה הפרוצנטית אינם יכולים להכנס לסוסדות הלימוד של הממשלה, מבקרים את האינסטיטוטנים הפרטיים הנ"ל, ובשמנהליהם של אלה האחרונים עוררו השתדלות, שיתנו זכויות לבתי-ספריהם, התהילו הדפוטמים הימניים לדרוש, שאם יתנו לבתי-ספר אלו זכויות, יגרשו מהם את התלמידים היהודיים, וציר המיניסטרים למסחר הבטיח להימניים, בישיבת הקומיסיה להשכלת העם, כי בהאינסטיטוטנים תונהג הנורמה הפרוצנטית מן הקודם הראשון, באופן שעל התלמידים היהודיים קשה יהיה לקבל דיפלומה... הגבלה אהת נוספת לצרור הגזרות על צעירינו...

בין כל נשפי החנכה, שערכו בערי רוסיה, הצטיינה הכמה העברית בלודו. היא הציגה כשפה העברית בטיאטון העירוני הגדול את הדרמה "אוריאק אקוסטה". את התפקיד העיקרי מלא הארטיסט הידוע ויליוס אדלר והרזיטור היה הפופר הצעיר יצחק קנצלסון. להקת המשחקים הקיסרית הרוסית הציגה ג"כ בימים האלו בורשה "אוריאק אקוסטה" ושפתנו העברית — שפה מתה היא?

— החלטתו של הקונגרס האמריקני, לבטל ולהפסיק את הכרית המסחרית עם רוסיה, מפני שאינה מכירה את הפספורטים של היהודים האמריקניים עשתה רשם גדול בפסירות הסמשלה העליונה. הארגן האופוציאלי של הממשלה "ראסיא" הדפיס שני מאמרים רציניים ע"ד הנהיצות לברר מהרה את שאלת היהודים, מפני ששאלה זו היא היותר חשובה בכל השאלות העומדות על הפרק. עיקד דברו של בותב המאמרים הוא: צריך להקל את מצב היהודים. מוצא אחר אין. וקודם-כל נחויץ להרחיב את תחום ה כ ו ש ב. ישראל זאהן.

מהרוב ומרחוק.

לזונות. הרופא פרופסור וואסערמאן בכרלין הביא בשורה באספת רופאים, כי מצא תרופה לחולי הסרטן בהרכבת מיני חמר חמיים. הוא נסה את התרופה לעיע רק בעכברים, כי גם בהם מצוין המחלה הזאת ונרפאו. הבשר הצבוי נמס בבוא בתוכו החמר החמי דרך גידי הדם ויכלה מבלי להזיק לבשר בריא. — בצרפת היה סער עצום, שתי ספינות קטור נשקעו עם אנשיהן. — באנגליה התעורר שוב הריב בין בעלי החרשת ובין פועליהם. בעלי-חרשת ארגו שלחו מאה ועשרים אלף אורגים בפעם אחת. — בטורקיה נלחמים חבלי בולגרים בטורקים. הם מניחים במבות לפוצץ בתים, מתנפלים גם על הצבא. במקום אחד פוצצו הבולגרים בית תפלה טורקי והטורקים ערכו פגרום רוסים בהם והרגו כעשרים איש. — גיאורג מלך אנגליה, שנכתר עתה בהודו לקיסר הודו, גמר לעשות את דל הי לעיר ממלכת הודו, תחת שער בה היתה כלכותא עיר הממלכה. לנציב הארץ יתמנה נסיך ממשפחת המלך ותהיה לחורו אוטונומיה גמורה. סבת הדבר היא, שהתעוררה רוח מרידה בין צעירי ההודיים והמלך רוצה לפייסם בזה. — בין המשכילים באמריקה ובערי אירופה מתפשטה עתה אמונה חדשה, שגולדה בפרס בתורת מחמד המתקונה. המיסד הוא פרסי ועוזרו יהודי ומקומם בעיר עבו בארץ ישראל. בפרס עצמה יש להם מיליוני מאמינים. שם הדת החדשה הוא באביסמוס. — הפרסים בפרס

וכל עלבון וכל מפשות אינם יכולים לזיז אותו ממקומו. הוא יושב ועובד בהריצות נפלאה, ואת אשר לא האמינו גם האופטימיסטים שכנו, הנה הוה ומתגלם ומשתלם לעינינו. הכרך הששי הנהו כבר בידי מוניו. האות מ' נשלמה, והכרך השביעי כבר נמסר לדפוס. אמת שרבים מן הסופרים העברים אינם לומחים בו שום חלק. כפרט הסופרים הכותבים על שאלות שכבר נכתבו עליהם מאמרים עד אין מספר והמה — למען מלאות עמודי העתונים ולהשמיע את קולם הערב — מוסיפים למחזן קמחא מחינא ברחיים של רוח בקולי קולות. אבל בין סופרי האוצר גם בכרך זה הישני נמצא חכמים סופרים מפורסמים ומובחרים כמו פרופ. ברה, פרופ. גוממן ופמאי מבורסמ, דר. ש. א. פאונסקי, פרופ. דייטש, פרופ. לויטרכאך ודר. מקס זעליגזאהן מאמריקא, דר. באמבערגער רב זליל מוויצבורג, דר. גאלדבערגער, מאיר רפפורט-הארטשטיין, דר. מרמורשטיין, נחום מוכיה לונדון, נחמן צבי געצאו, דר. יצחק צבי אייזנבערג, והמנוח דר. רובין, ועוד כמה רבנים וחכמים מובהקים, שאי אפשר למנות את שמות כלם, כי מספרם עולה לששים.

עם הכרך הזה שלח העורך לכל חותמיו גם לוח תקונים והערות, שהשתתפו בו רבים מסופרי ומקוראי האוצר, וביניהם גם הרב הישיש ר' חיים ברלין, הרב הראשי לעדת האשכנזים בירושלם, אמנם צדק העורך, שאי אפשר לספר גדול כזה להמלט מכמה שגיאות ומעוות הדפוס. גם בכרך זה החדש נמצא מעיות, אשר העורך מכתיח לתקן בלוח תקונים חדש, אשר ידפיס ויוסיף לכרך העשירי, האחרון, והיה הספר שלם בידי קוניו.

למען צאת ידי חובת הבקרת הנני להזכיר פה אחדות מן השגיאות, אשר מצאתי בשעת קראי, במאמר לולב אומר הכותב, שבעל החנוך מדמה את ארבעת המינים לאברים שבאדם, אתרוג דומה ללב וכו'. מעם זה מ.ב.א. כבר ביקרא רבה פרשה ל'. — כמאמר השני של הערך מאבד עצמו לדעת מביא הכותב דעת הבשמים ראש' ותשובה הח'ם, היה לו ג"כ להזכיר את דעתו של הרש"ק בשו"ת טמורה מה"ג ח"ב, ס' ר"ב, האומר: "ישתקע הדבר ולא יאמר בישראל ולא אאמין שיצאו הדברים מפי הראש כלל". (עי' שם כל התשובה). כמאמר מאירי היה צריך להזכיר, שהספר "מגן אבות" נדפס כבר ע"י לאסט בלונדון, בהערך מפורד צריך להזכיר, שמאנדלרמן תרגם גם את האשמת שומרון לשפת אשכנז. ב.מ.א.ב. כדאי להביא את ההלכות ודעת החכמים. בהערך מאנטיפורי קלאה, צריך להגיה, שחלק שני של ספרו על כה"ק נדפס בשנת 1900, והיה צריך להזכיר את ספרו האחרון, ולפי דעתי העקרי: על הכרית החדשה, הראשון שנכתב בידי יהודי המתחם עוד לקהל ישראל ואשר עורר רעש גדול כזה בעולמם של יהודי אנגליא. — בהערך מורפורגו היה כדאי להזכיר גם את שם רחל. בערך מחזור "עבודת אהל מועד", צריך להגיה מרדכי אדלר ת' נפתלי, ומרדכי אדלר זה היה אחי הרב הכולל. כפרט אי אפשר לעבור בשתיקה על חסרון הגהה מדייקת. אחרים מחכמינו וכפרט הרבנים אינם מדיקים בכתבם מאמרים מדעיים בנוגע לזכר ולנכבה בדברים שאין בהם רוח חיים, ולו היה המגיה עושה את מלאכתו כאמונה ובעין בודקת כראוי, כי אז לא נדפסה מלת עצם (ערך לוח) כד' זכר ולא היינו מיצאים במאמר אחד מלה אחת משמשת זויג (ערך במבא). ואם גם אמת שמעיות כאלה אונן מורידות ואינן מפחיתות ערך ספר גדול כזה, בכל זאת הרשות לנו לדרוש מאת העורך חגהה נכונה, וכל המוסיף לתקן ולשכח ספר כזה מכל צדדיו הרי זה משובח.

בכל אופן כמות אני, שהאוצר יוסיף לרכוש לבות הקוראים בכל קצות הגולה ומספר מוראיו יעלה לרכבות והיה לעמוד אש להפיץ אור בכל מחשכי ישראל.

Dr. L. Morgenstern

אחרונות.

בכחירות למועצת הקהלה בקרקא שנמסרו אחרי נעילת הגליון, נבחרו מהמוריה הראשונה: דר. שמואל

הנמצאת אצל בני גילו השלשים והשקטים, אשר לא עליהם עלה גורלו המר.

וזאת תורת האדם הגדול הזה יוצאת לנו מהספר המונה לפנינו, שנדפס בפעם הראשונה בשלמות מכתב-יד, שהיה מונה אצל הרב המנוח מרומא ר"ח קסטליוני והוא מסרו לידי המו"ל מר כהנא הג"ל. הספר הזה היה נמצא בהעתקות רבות ובתוספות ושנויים רבים בידי חכמים שונים. וכבר התפלאו החוקרים (רח"ם באור חיים וישיב באגרותיו) על החידא, שהזכיר בשם הגדולים שלו בערך "מורידא" דבר זר ומתמיה בשמו ובספרים שהיו תחת ידם אין שום זכר מזה, והיטב מוכיח מר כהנא בהקדמתו, כי בודאי ידי נכדו של הרב, הוא ר' יצחק מן הלוי המקובל הנודע שלמו כזה, לשלכ בספר זקנו דברים שנאות לו, גם קטעים רבים הוציאו ממנו חוקריו בדור העבר, להשתמש בהם כפי ערכם לרגל עבודתם (ישיב מנרצאה ר"א גיגר, שד"ל ור"ה מיכל). אבל בשלמות לא הרהיבו בנפשם להוציאו, עד שבא אחרי גלגולים רבים לידי מר כהנא, והוא, אחרי אשר הוסיף עליו הערותיו והערות הדיר בלוי המהוכמות, המאירות לפעמים את הפנים, הרפיסהו על גיר טוב ודפוס משובח וצרף אליו גם תמונת המחבר, שהיתה מבוקשת מימים רבים (ראה ליבאוויטץ רי"מ פרק כ"א), והעשיר בזה את העפרות ההיסטוריות בחתיכה יפה, אשר כל חוקר קדמוניות מחויב להכיר לו תודה בזה ולהביאנה בברכה עד ביתו, למען יוכל גם הלאה לגלות לנו "המקורות להיסטוריא ישראלית" כמרומו לנו בשער הספר.

א ב א א פ פ ע ל ב ו י מ.

אוצר ישראל.

כרך ששי, לוד — מתהה תרע"א.

וי"ל ע"י יהודה דוד אייזנשטיין, ניו-יארק.

סופר אחד מפורסם החי בפאריז כתב אלי לפני איזה זמן את הדברים האלה: "... אנכי, שנולדתי והתגדלתי ברוסיה והתהלכתי עם משכילי עירי מילדותי, כזר נחשב בעיניהם, כי על כן ארכו ימי שבת במערכ וכמעדי אני בעיניהם... מוציאים מן הכלל את כל אלה שאינם בני אנשים... ומקנאה משתיקים את שמות הסופרים, גם המביאים ברכה לתוך הספרות". דר. ברנפלד אמר אלי פעם: "אני הנני כמעט האחד מסופרינו, שבגלציה, שגם הרוסים אינם רוצים או אינם יכולים לדחות מתוך תחומם". והנה כמה מעמים בדבר זה האחרון, שרק למותר למנותם פה, אבל למרות המעמים הידועים הנה גם עליו עברה כוס, וזה שנים שמשכילי רוסיה חותרים חתירות תחתיו. בעלי הכיב-ליותיקה הגדולה (כביכול) מפרסמים כתבים נבחרים ואי-נבחרים ושירים וספורים מכל הבא בידם לישם מסחר או לשם אנשי שלומם, וערך כמה ספרים הנדפסים מוטל בספק גדול, אבל ספרי הדיר ברנפלד עוד לא זכו לכבוד הגדול הזה. אמנם הסופרים וגם הקוראים העברים שבגלציה ראויים הם לנזופה זאת. הם מזרעם של היהודים הנעלבים, שנשמו שבט הפרץ ושהרבינו ראשם לכל בעיטה ובעיטה והיו מקבלים עליהם את הדין באהבה, כאשר תרבה "הצפירה" לפרסם הלצות על אנשי גלציה וכאשר יוסיפו סופרי רוסיה להלעיב בהם, יוסיפו הקוראים העברים שם לחבבם ולהרפים תמונותיהם בתכלית היופי ולהצדיק גזר דינם. באחד מגליונות "הצפירה" נדפסה השקפה כללית על הספרות העברית בשנת תרע"א ושם נזכר כל דבר מה, שגולד בספרות ובעתונות בשנה ההוא והאוצר היי"ל בארץ רחוקה, בעיר "הביונות", לא נזכר כלל, כי הסופר הגדול ההוא בתמימותו הגדולה בודאי מאמין ששתיקתו דיה להכרית את "האוצר" מארץ החיים, להשכיחו משוק הספרות, גם סוקולוב, הסופר האירופי, כנאמו על במת הקונגרס הזכיר כל תרגום של מה בכך, וכמה ספרותיים אשר זכו לפרסום בשנה האחרונה. מלבד — שנא נפשם, מלבד "האוצר", הספר הענקי, שלא היתה עוד דוגמתו בספרותנו.

אבל באו ונחזיק טובה להחכם והאדם המצוין מר אייזנשטיין, אשר המבע חננו לא רמ בכשרונות גדולים, כי-אם גיכ בקשיות ערף וככח סכלנות גדול,

בני ישראל לעבודת ה' ויראת שמים ובאותה שעה הוא מנהיג את התיאטרון הויניציאני ומחבר בשבילו קומדיות! מתנגד עצום להקבלה, נוהם כארי עליה ועל מחזיקיה, ובעצמו הוא כותב קמיעות ולחשים לילדות ולחולים! היש עוד לתמוה, כי לא עמדו על דעתו כמעט כל המתעסקים בו?

היו ימים, אשר החוקרים הרפורמיים רצו להחזיק בכנפיו ולמשכו לחברתם. וכמעט נחשב הדבר למושכל ראשון, כי רי"א מורידא בין המהרסים חלקו (ראה גרין גיגור, ישיב מנרציה) ובא החכם דיר בלוי, בעבודתו התשובה והמצוינת "לכתבי ריאס", שהוציא לאור לפני איזו שנים, והפיל את כל ארמונותיהם; במכתב אחד שמצא, הרס את כל היסוד ושם לאפע את כל השערותיהם, כאשר כבר רמזתי ע"ז בזמנו (ראה "המצפה" שנה ד' גליון 6). אישיות גדולה כזו של מורידא לא נוכל אנחנו בזמן הזה לערוך כפי השקפותינו עתה ולהציב לה דמות מסוימת ומנובלת. אנחנו לא נוכל עתה לשער לנו תמונה מפליאה כזאת, איך אדם שכמותו, שהיה כל ימיו מחשובי בני גילו הרבנים בדור ההוא, והראוי לפיזי שיהיה מופת במנהגים של כבוד-ראש ולפנות ערף לכל תענוגי חול, יהיה גם בן העולם הזה וישא את נפשו אל כל משא נפשות בני אדם ומאוייהם, עד כי יהיה ראש מסביב-בתי-התיאטרות, ויבלה כל ימיו גם במשחקה-הקלפים, שאכל מיטב כחותיו. משפטנו צריך לצאת באכזביכות גמורה ככאנו לרן ב"יוצא מן הכלל" כזה.

אולם כזאת לא נוכל רק בתתנו את רשות הדבור לנושא התולדה בעצמו, ונשמעהו מדבר בעצמו את כל אשר עם לבבו. ר' יהודה אריה ממורידא היה מן החכמים המעטים, אשר רשמו בעצמם את זכרונותיהם ותולדותיהם בספר. קדמונינו כמעט כלם לא החזיקו לתועלת רבה לספר בקהל את דברי ימי חייהם. אם מפאת ענוה יתירה, שהיתה תמיד מקשמת אותם, או משום טעם אחר לא חפצו למפל בדברים מפלים כאלה ולאבד את זמנם, ורק מתי מספר מאד הבינו להעריך כראוי את שויה שר עבודה כזו, ובתוך אלה מצטיין רי"א מורידא ביחוד בצינוני הפרמיים, שהיה רושם וחירו מיום שיצא לאור העולם עד יום מותו, לא הניה דבר גדול וקטן מכל אשר עבר עליו, שלא שם אותו בילקוטו. זהו ספרו "חיי יהודה", שהוציא עתה לאור מתוך י"י החכם מר אברהם כהנא (*). (גם כמדה זו נשתהה לו הרב עמדין, כי גם הוא רשם זכרונותיו בחייו בשם "תולדות יעביץ" וי"ל לפני שנים אחדות ע"י אהיאסף).

בספרו זה מוסר לנו מורידא צביונו האמתי והמקורי בכי שום העלמה כל שהיא, תכונתו, המעורבת מעצב נסתר ומהומור מתרומם על כל מרירות החיים, כולמת מתובו, מכל שורה ושורה, ולנגד עינינו נצבת דיוקנא מרהבת ומשוממת גם יחד. מכרחים אנו, גם אם לא נחפזין, לסלוח לרפיונותיו ולקלות-דעתו, בראותנו איך מביד הוא את חסרונו ומורה על פשעיו בעצמו. ואיך לא נכסה על נפש נעלה ונענה כזה, אשר חצי שדי פגעו בו ומלבד יסוריו הגדולים ממיתת בניה, השתגעו אשתו וחלייו הרבים, חסר עוד לחמו לפיו. וקרא על עצמו הקריאה השנונה: "ג' פסוקים, מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים מצירים לי, מן התורה: ובי תאמרו מה נאכל מן הנביאים: והנושה בא לקחת ומן הכתובים: כי כסלי מלאו נקלה ואין מתום בכשרי" (חיי יהודה 62)? או איך נוכל לרזן אב שכול כזה על הכנסו במסכת משחקים, אחרי אשר שמענו את התאוננותו המרה: "על חטאי ועל פשעי נתקיים בי משלשה בנים, שהיו לי, זה מת, זה נהרג זה גולה" (שם 47)? צרות גדולות ומרובות כאלו ככחן להעביר גם על דעת העולם ולהעביר גם את רוח ידען גדול כמוהו. מצב כזה מקלקל כל השורה ישל סדרי המדות ומכריח את כל אדם לכקש לו מפלמ מעצבותיו הרבים. עיכ גם הוא בקש תחבולות והשתמש בכל עניניו בכדיחות ובקלות ראש, ובכל מעשיו, בין בקדש, בין בחול, אפילו ביצירות ספרותיות, ערב תמיד תכלין של בדיחות, ולא נמצא בהם את הרצינות הראויה.

(* חיי יהודה, כולל אוטוביוגרפיה של ר' יהודה אריה ממורידא ותמונתו. הוציא לאור ראשונה עם הקדמה והערות אברהם כהנא, קיוב תרע"ב.

העמודים 117-118

האטעל לאנדערעם בקראקא.

הנני מודיע בזה את אחי היהודים הבאים לקראקא. כי אני מקבל על השבועי את בית המלון והמסעדה היהודיים בקראקא רחוב שטראדאם 11 ואנהל אותם באופן מודרני בתכלית ההדור והדיוק. כל בית המלון יתחדש מעתה ברהיטים חדשים וכו' כפי דרישות בתי המלון המהודרים. השרות תהי' עצה"ש ואשתדל למלא רצון אורחי ולהשביעם מורת רוח גם במלון וגם בבית המאכל. המזונות בתכלית הכשרות ליהודים חרדים אפילו למנהגין מן המהדרין וערבים לחיד וכל איש ימצא פה כל מיני מאכל ככל הישר בעיניו. גם משקים מכל המינים יהיו נכונים לדורשיהם. המחרים ממוצעים. בבית המלון אולם גדול לחתונות להגינות ולאספות. מענדל בוימינגער נכד של ר' העשיל בוימינגער ז"ל וכו' של ר' פנחס בוימינגער ז"ל.

רשימה

מבית מסחר הספרים שלי המכילה 3000 ספרים שונים בכל המצועות. אשלח לכל דורש הנם איז כסף בחוקרה. דניאל שטערנפלד. DANIEL STERNFELD jüd. Buchhandlung Sereth. (Buk)

ברילאנטען ניידערלאגע

ניי געגרינדעט, גרעסטער אויסוואהל פאן ברילאנטען, אהרעהאנגע, רינגען א. ו. ו. קולאנטעסטע בעהאנדלונג, רעעל, צו ביללעגן פרייען.

Brüder Rapaport

Krakau, Dietelsgasse 51, II.

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. AUSSER KARTELL.

כשר געזעפעטע

ראחעם הויטען עט פלוסטער אונד גע- קאכטעם יסמאלק, ליעפערע טעגליך פריישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien) פרייעזע הכשרים ותעודות מהרבנים הגאונים מפרעמיסלא וסמרי שליט"א ומנהגאון מכרעזאן זצ"ל, זענדע אויף פערלאנגען.

מתקבלת וחתומה על השבועון העתון היחידי לילדי ישראל

"הפרחים"

העתון "הפרחים" בהכנסו לשנת קיומו החמישית. מגדיל את המהלקות. למען התינוקות ולבני הנעורים בתתו בהן חמר מרובה הגוונים, עס ציורים נהדרים רבים. נהיר העתון לרבע שנה שלשה כתרים חצי. האדריסה עיש המויל:

Rabbiner Lewner, Ługansk (Russie)

כשרה דעסערט פומער און אויך קיכענסומער במקח השוה פערשיקט טאג טעגליך פריישע

Chaim Roth, Husiatyn Galizien.

זעהר זעלטענע געלעגנהייט!

אייער פאבריק האט מיר נאך איינער עלעמענטארקאסטראפע איהרע טיילווייזע גערעטעטע ווארע צום פערקויף איבערגעגעבן. פיעלע טויזענדע הערליכע אין שטענען נייעסטען מוסטערן אונד מאך דערנאכטען פארבען, וועלכע נור אונדער-טענדע פלעקען פאם וואספער האבען. דיעזע קאצען איינגען זיך פיר יעדען הויזהאלט. זינד זעהר שעהן אונד דויערהאפט, אונגעפאהר 190 צימ לאנג, 135 צימ ברויט. וויר פערזענדען מיט נאכאממע 4 שטיק קאצען פיר 5.80 קר. ריא לעזער דיעזעס אינד זעראמעס מעגען מיט פערטרויען בעשטעללען. מיט ריינעם געוויססען פערזיכערן וויר, דאס יעדער צופריעדען זיין ווירד.

Otto Beckera

(gew. k. k. Ober-Finanzaufseher) NACHOD (Czechy) Fabriksniederlage 4-5

בבית המערכת של "המצפה" נמצאים הספרים האלה למכירה

1. דעמבינא, כלילת יופי תולדות הרבנים בלבוב ושאר גדולי ישראל שני חלקים בכתרים 4 (2) בן-זאב, אוצר השרשים מעבוד עיי שולבוים מעבדיה לאשכנזים. בכתרים 5 מאשנזית לעבדיה. בכתרים 6
2. גרוזנבקי וקלויזנא, מלון של כים מעבדיה לאשכנזית ורוסיה עם נוספות מלים חדשות מכוך דהר. בכתרים 6
3. גינציג ד"ר, פוסק דיר האשכול מאסף ספרותי ומדעי חמשה חלקים כל כך. בכתרים 2 כלם יחד. בכתרים 9
4. גרעבער, אוצר הספרות שנה שניה, רביעית כל אחת. בכתרים 3
5. חליפת מכתבים בין וויצענפעלד ובין שו"ת, שו"ת, מיועם, קעללער, צוויפעל, יפה, מענדלזון יעוד. 1.50
6. כהנא, ענף עץ אבות וסדר יוחסין למשפחות הורוויץ, היילפרין, רפאפורט, מרגלית, שור, קענלבוין ויעוד. 1.50
7. רובין, תהלת הכסילים או צואת בעור בן חמור הוצאה שניה עם תקונים והוספות. בכתרים 2
8. פרס ויהודה על אמנות ודעות ומנהגים, שקבלו אבותינו מאת הפרסים ודתיים. 1.50
9. השארת הנפש שיחות חולין בין שני תלמידי חכמים. בכתר 1
10. ריו עולם על כל מיני כסחרים בלמודי ח"ן או כתות דתיות. 1
11. האמונה בשתי רשויות ורשומיה בספרות ישראל. 1
12. ברוך שפינוזא ברגשי אהבת אלקים. הלד 50
13. ספור יצירת העולם כמעשה בראשית תורתנו. 1
14. המים והאש בסוד הכמי חרשים וכו' לחשים. 50
15. אספת כתבי הקדש חיד. 60
16. אדם ובהמה קורות מצב האדם. לפי הדת והפילוסופיא וחדין והטבע. 60
17. נגינה וכלי זמר במזמא. 60
18. שטערן, דר. שלמה רובין ויין לעבען אונד ווינע שריפטען (אשכנזית) 1
19. 1) Nussbaum, Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej 5 tom 20 Kronen compl. neu 5. tom Żydzi w Polsce.
- 2) Lilien, Beitrag zur Geschichte der zeichnenden Künste sehr schön gbd. mit vielen Illustrationen Pracht Ausgabe 5 K. Kohut, berühmte israelitische Männer und Frauen 2 Pracht Bde. mit zahlreichen Porträts und Illustrationen 16 „
- 3) Łukaszewski—Mosbach, Deutsch-polnisches und polnisch-deutsches Wörterbuch 1911 Prachtb. gbd. 6 „
- 3) Französisch. polnisches und polnisch. französisches Wörterbuch 2 Bde. 1906 gbd. 3 „
- 5) Petri, Fremdwörterbuch gbd, grosses 945 Seiten neueste Auflage 4 „
- 6) Webster, vollständiges grosses englisch. deutsches und deutsch-englisches Wörterbuch gbd. schön. 5 „
- 7) Webers, deutsches Wörterbuch 1908 6 „
- 8) Dietrich—Kalkhof, Geschichte der Notenschrift neu 1907 3 „ mit zahlreich. Notenbeispielen, Abbildungen und Tabellen 5 „
- 9) Słowacki, Mickiewicz, Schiller u. s. w. Ibsen, Björson, Kant, billigst Erstes und Grösstes

Gramophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

זענעראדפערטערטער דער גראמאפאן אקצען געזעלשאפט

מיט מאדקע, שרייבענדער ענגלי

גרעסטעס לאגער פאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד יידישער פלאטען מיט מאדקע, ענגלי.

20.000 פלאטען ערסטגערעטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעפארטאטורטילע אונד ווערקשטעטע אס ארעט. בעסטע אומבויע- בעדינגונגען. — פרויקטאלאגע גראמאפאן אונד פראנקא.

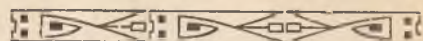

לעבער, מעלעפאן 2033/II קראקא, מעלעפאן 461

Heinrich Rosenbaum, Kolomea

offerirt alle Gattungen inländische u. ausländische Kohle und Koks für Handel und Industrie zu sehr günstigen Conditionen.

Es werden auch in allen Orten tichtige Platzvertreter zum Verkauf derselben, gegen Provisionen aufgenommen, und wird beim Offert auch die Aufgabe von Referenzen gebeten.

Spottbillig

Romler's Universal Briefsteller kostet überall 5 K, bei mir nur K 3.—. König's grosses Wörterbuch d. deutschen Sprache kostet 6 K, bei mir nur K 3.60. Schidlof's neueste Methode zum Selbststudium fremder Sprachen Englisch, Französisch, Italienisch, kostet je 7 K, bei mir nur 4 K. Neufeld's Unterrichtsbrieft d. polnischen Sprache kostet 6 K, bei mir nur 3 K. Petri's Fremdwörterbuch bessere Ausgabe kostet 5 K, bei mir nur K 3.40. Schlössing's „Kaufman auf d. Höhe der Zeit“ kostet 7 K bei mir nur K 4.40. Mosbach-Germana. Deutsch-polnisch u. polnisch-deut. Wörterbuch 1911, kostet 7 K bei mir nur 5 K. Merten's illustr. Weltgeschichte kostet 6 K, bei mir nur K 4.60. Schiller, Goete, Heine, Schekspcar, je 4 Bände grosse Berliner - Ausgabe kosten a K 7.40, bei mir nur K 5.40, Alles nagelneu und prachtvoll gebunden

M. Taffet's Nachfolger (Juda Taffet) Grossantiquariat, Krakau, Spitalsg. 8.

ליהודים חרדים הנוסעים לוויין.

עלעגאנט מאדערן

רעסטוראנט ערסטען ראנגעס

פערזעסליך כשר פערלעסליך אונטער פערזענליכער לייטונג דעם רע- נאטירטען רעסטוראטערס יעב פינכאס אים פראכטפאלען נייכוי האטעל ניריורא ווען II קליינע שפערלאססע 5. האכצייטען אונד בא- קעטס ווערען ביי ציווילפרייען פיי אונד עלעגאנט אויסגעפיהרט. רעפערענצען איבער כשרות צור געפ. פערפונג.

האטעל ורעסטוראציאן כשר

לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב רחוב רועניצקא 13 מעלעפאן ג' 1314

לחתונות.

מחותנים הרוצים לחוג חג התונה בעיר נבריה אין טוב מהעיר רישא (Rzeszów) אשר במרכז נליציה ושם אין מקום מוכשר מבית מלוני המוכן מחדש והמשוכלל בכל התקונים ההיגיינים ובחדרים נהדרים מוארים באור אלקטרי וכו' ארוחת דשנה ורעננה ערבה להיך יהודים כשרים ובשרה אף לאוכלי חולין על טהרת הקדש. משקים מן המבחר מכלו המינים. לחתונות, למחולות, לאספות ולדרשות הכינות היכל גדול 192 מטר מרבעות ונכון הוא לכל המודיע מראש, פנחס בערגער.

HOTEL BERGER, RZESZÓW.

Wyd.: S. M. Laser Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser. Drukiem M. Lenkowieza w Krakowie. Bożego Ciała 22.